

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ» ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розкрито значення поняття "науково-дослідна робота" студентів спеціальності «туризм» у процесі вивчення іноземної мови як способу систематизації самостійної роботи студентів і підвищення мотивації навчання. Наголошено на важливості раціонального використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяє підвищенню рівня інформаційної культури сучасного дослідника.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів; навчально-дослідна діяльність студентів; розвиток творчих здібностей і дослідницьких умінь.

Постановка проблеми. Останнім часом надзвичайно зріс інтерес до змісту професійної підготовки спеціалістів у сфері туристичного бізнесу як у навчальному процесі, так і в позааудиторній діяльності, у науково-дослідній роботі тощо. Більшість освітян дійшли розуміння того, що саме науково-дослідна робота сприяє прищепленню інтересу в студентів до обраної професії, розвиває вміння та навички самостійної роботи, стимулює їх прагнення до творчого пошуку, виявляється засобом формування дослідницьких умінь і здібностей, самостійності, професійно-кваліфікаційного зростання, підвищення його рівня знань та самореалізації. Саме тому так необхідно залучати студентів вищих навчальних закладів до науково-дослідної роботи, яка виявляється одним із головних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів у туристичній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні існують роботи, в яких розкрито сутність, форми, засоби і методи науково-дослідної роботи (В. Андреев, Г. Артемчук, Б. Бальзамов, М. Бердяєва, А. Воробйов, Ф. Гоноволін, П. Енгельмейер, В. Кан-Калик, Н. Кузьмін, М. Лазарев, Б. Лезін, О. Леонтьєв, В. Сердобінцев), а також роботи, в яких підкреслюється важливість залучення студентів до науково-дослідної роботи (Л. Альошин, В. Борисов, М. Донченко).

Мета статті полягає у вирішенні проблеми формування усвідомлення студентами спеціальності «туризм» необхідності виконання науково-дослідної роботи та готовності до неї в процесі вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу.

Науково-дослідна робота студентів – це пошукова діяльність наукового характеру, що спрямована на пояснення явищ, процесів, установлення їх зв'язків і відносин, обґрунтування фактів за допомогою наукових методів пізнання, у результаті якої суб'єктивний характер «відкриттів» може набувати певної об'єктивної значущості та новизни [1, с. 114].

Мета цього виду діяльності, що є обов'язковою на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях, – формувати науковий світогляд, сприяти молодим дослідникам в опануванні методології і методів наукового пошуку. Її ефективність залежить від скоординованості всіх компонентів системи професійної підготовки, спрямованості потребно-мотиваційної сфери студента на дослідницький пошук від першого до випускного курсу, особистісно-діяльнісного підходу до навчання.

Виконання науково-дослідницької роботи студентами напряму підготовки «туризм» у процесі вивчення іноземної мови відбувається при оптимальному співвідношенні репродуктивних і творчих завдань, індивідуальних і колективних форм організації процесу навчання, максимальному насиченні занять ситуаціями спільної творчої діяльності.

У процесі викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам спеціальності «туризм» слід пам'ятати, що іноземна мова як предмет має свою специфіку, яка вимагає від студентів напруженої розумової діяльності, уваги, здатності осмислювати абстрактні поняття, вміння робити узагальнення. Крім того, специфіка цього предмета полягає у винесенні практичного володіння мовою на перший план, тобто у формуванні в студентів комунікативної компетенції, яка дозволяла б їм здійснювати спілкування в усній та письмений формах.

План заняття з іноземної мови потрібно будувати таким чином, щоб відбувався послідовний перехід від простого до складного. І вже наприкінці заняття, коли студенти певною мірою оволодіють новою лексику, слід переходити до застосування методу аналізу конкретних ситуацій чи проблемної ситуації. Добір змісту навчального матеріалу при вивченні дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» можна забезпечити стимулюванням навчально-пізнавальної діяльності через орієнтацію на загальнолюдські, професійні цілі і цінності студентів, через новизну матеріалу, опору на наявні знання й індивідуальний досвід, через усвідомлення майбутніми фахівцями з туристичної діяльності практичної значущості навчального матеріалу, який можна представляти автентичними текстами іноземною мовою з періодичних

видань та мережі Internet, що висвітлюють актуальні проблеми юнацтва й професійної діяльності та знайомити студентів з елементами дослідження.

Також залучення студентів до науково-дослідної роботи може відбуватися через застосування на навчальних заняттях прийому створення проблемно-мотиваційних ситуацій, якщо у студентів відсутній інтерес до самостійної роботи з літературою. Більшість студентів, на жаль, не вбачають зв'язку такої роботи з аналітико-синтетичною обробкою інформаційних джерел, що вивчаються, та вважають свій рівень знань і дослідницьких умінь достатнім для проведення такого аналізу.

На навчальних заняттях, студентам можна запропонувати фрагменти або повні автентичні тексти іноземною мовою з періодичних видань і дати завдання виділити головну та другорядну інформацію, визначити проблему, основні положення автора, стисло їх сформулювати, аргументувати власну думку.

Таким чином, система професійної підготовки повинна бути спрямована на підготовку нового типу мислення студента-дослідника, для якого головним є культ пошуку пізнання, а не лише культ знань.

Враховуючи кардинальні зміни в навчально-виховному процесі – перехід до багатоваріантних освітніх систем – важливим завданням науково-дослідницької роботи студентів напряму підготовки «туризм» є формування висококультурного іншомовного мовленням, образного мислення, високих інтелектуальних і моральних якостей, оволодіння лінгвістичними знаннями та високим рівнем комунікативних умінь і навичок, виявлення мовного чуття естетичної цінності іноземної мови, мовний смак, мовна стійкість тощо [2].

Отже, однією з провідних вимог до студентів спеціальності «туризм» є всебічний розвиток їхніх творчих здібностей і дослідницьких умінь. Науково-дослідницька діяльність студентів засобами іноземної мови потребує засвоєння методів дослідження, активізації пізнавальної сфери особистості, а її специфічність зумовлюється її функціями, а саме: організацією творчого процесу засвоєння знань; забезпеченням високого рівня опанування методів наукового пізнання; формуванням потреб пошукової діяльності. Тобто така діяльність сприяє розвитку вмінь самостійного пошуку знань, що надає студентам можливості для формування їхньої інформаційної іншомовної компетенції. Окрім цього, таке пізнання впливає на світогляд студентів, навчає узагальнювати досягнення передового досвіду, формує логіку і культуру мислення, розвиває цілеспрямованість, системне бачення і розуміння проблеми, сприяє збудженню інтелектуально-пізнавальних мотивів у зв'язку з пошуковим характером дослідження, радістю відкриття суб'єктивно нового, задоволенням від індивідуального самостійного характеру роботи, що вдосконалює ціннісно-смісловий і рефлексійний компоненти інформаційної культури студента. А відтак здобування знань про різні об'єкти дослідницької діяльності, а також набуття досвіду дослідницької діяльності ведуть до якісних змін у структурі діяльності особистості й особистості в цілому і, як результат, уможливають її ефективний розвиток.

Навчально-дослідницька діяльність студента тісно пов'язана з аналізом спеціальної літератури, моделюванням і прогнозуванням, оформленням результатів експерименту у формі звіту, тез, доповіді, наукової статті, кваліфікаційної роботи тощо. Водночас викладач повинен постійно керувати науковим пошуком студента. Отже, студент у ході науково-дослідницької роботи з туристичної тематики повинен виконати таке:

- надати перелік літературних джерел вітчизняних і зарубіжних авторів з проблеми, над якою він працює;
- описати іноземною мовою власне бачення проблеми;
- з'ясувати незрозумілі питання;
- провести аналіз і синтез зібраних даних і стисло представити цю інформацію;
- побудувати висновки й узагальнення, оформити їх відповідно до вимог до наукових матеріалів іноземною мовою;
- презентувати результати дослідження.

За такого підходу в студентів розвиваються навички оволодіння знаннями та їх застосування на практиці, удосконалюються іншомовні комунікативні навички і вміння, відбувається формування нестереотипних уявлень про пізнавальну діяльність у процесі навчання, розвивається здатність застосування теоретичних методів дослідження (вивчення наукових та інших джерел, їх аналіз, систематизація тощо) та емпіричних, насамперед опитування (інтерв'ювання й бесіда), формуються навички і вміння узагальнювати отриману інформацію. Як зазначив С.Л.Рубінштейн, якість відтворення матеріалу залежить від насиченості останнього особисто значущим змістом для студентів [3, с. 98]. Це положення означає орієнтацію змісту навчально-дослідницької діяльності на особистий життєвий досвід студентів, їхні плани, проблеми, що сприяє активізації їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, використання завдань, що залучають студентів до навчально-дослідницької роботи, уможливує перехід від інформативного навчання до активного дослідження, наукової діяльності, що сприяє формуванню у молодих людей усіх компонентів інформаційної культури.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок в обраному напрямі.

Стимулювання в студентів дослідницького інтересу при вивченні іноземної мови, включення їх у наукову діяльність як способу пізнання дійсності уможливує перехід від інформативного навчання до активного дослідницького на основі самостійного здобуття студентами суб'єктивно нових, значущих для них знань. Відтак, особливого значення набуває необхідність проведення науково-дослідної роботи в процесі формування інформаційної іншомовної культури студентів.

Отже, студенти спеціальності «туризм» вищої школи повинні вміти постійно та систематично поповнювати й оновлювати свої знання в процесі вивчення іноземної мови, орієнтуватись у великому обсязі

сучасної наукової інформації, вирішувати професійні, пізнавальні завдання, тобто володіти високим рівнем інформаційної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гончаренко С.* Наука й навчальний предмет / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2006. – № 1. – С. 114.
2. *Овакімян О. С.* Науково-дослідна діяльність студентів як компонент змісту професійної підготовки / О. С. Овакімян // Вестн. Междунар. славян. ун-та. – Т.6. – 2003. – № 2. – С. 3–5.
3. *Юсова В. В.* Методы оценки эффективности научно-исследовательской деятельности высших учебных заведений: автореф. дисс. на получение науч. степени канд. Экономич. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / В. В. Юртова. – Санкт-Петербург, 2004. – С. 98.

Подано до редакції 24.10.12
